

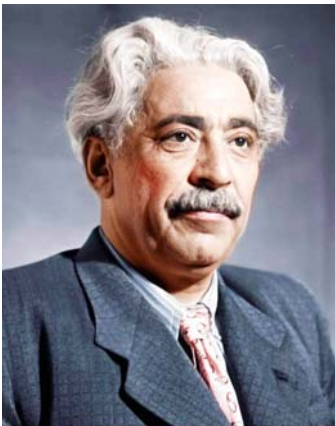
Səməd Vurğun

Məmməd Arazın

İlacivərd poeziya üfüyündə

"Səməd Vurğunla söhbət" şerində vaxtilə güclü mənəvi keyfiyyətlər qazanmış ədəbi mühitdə baş verən əxlaqi-mənəvi mürəkkəblilik, ziddiyyət, deqredasiya, təbəddülat bütün reallığı ilə əksini tapır, təsirli və ibrətamiz mahiyyət kəsb edir:

**Alqış, alqış! Az qaldı ki, tavan sına!
Sən gəlmədin bu axşama, səsin gəldi;
Səsin əvvəl qulağıma həzin gəldi.
Sonra bir az nəfəsinə qüvvət gəldi.
ÇOX XƏBİSLƏR elə bildi, Səməd gəldi:
ÖN SIRADA TİTRƏDİLƏR,
ÖN SIRADA BÜDRƏDİLƏR,
Lent qurtardı, nəfəs dərib, "ox" -
dedilər...
Çox vəfalı dostların da
O gecədə yoxdu ancaq;
Bilirdilər Səməd bir də
Məruzəçi olmayacaq...
...Səndən sonra səni bir az silkələdik,
Çox aradıq, çox çevirdik, çox ələdik.
Böyüklərin faciəsi böyük olur...
Səndən sonra
...Görüşlərin hərarəti sənsizləşib,
Kürsülərin cəsarəti sənsizləşib.
Ağsaqqallar səxavəti sənsizləşib...
...Cavanlara vədlər artıb;
Vədlərin iki misli sədlər artıb...**

Səməd Vurğunun vəfatından sonrakı dövrdə Azərbaycan ədəbiyyatında yeri, zənginliyi, milli şöhrəti, qüvvətli humanizmi, fəlsəfi dərinliyi və yetkinliyi, intellektual dolğunluğu bu şeirdə bir daha təqdir və təsdiq olunurdu... Burada Səməd Vurğunun şəxsində poeziyamızın müqtədir, korifey bir sənətkarının lirik qəhrəmana çevrilmiş mübariz, aparıcı, öncül xarakteri boyaya-boy görsənir...

Məmməd Arazın "Şair vüqarı" şerində də bu motivasiyə davam etdirmiş vüqarı, qüruru, əyilməzliyi ("Əyilməz vicdanın böyük heykəli" misrasını xatırla) şairə xas olan əsas və gözəl xüsusiyyətlərdən biri kimi qeyd etmişdir:

**Vüqarla yaşamış söz babaları,
Onu yaşatmasın şerimiz niyə?
Əyilmək bilməyən şair vüqarı
Yalnız baş əyibdir əyilməzliyə.**

Əyilə-əyilə yaşayanlar, "tabelər", "müti məhəbbətlər", "həlim təbiətlər" şair şəxsiyyətinə uyğun gəlmədiyindən Məmməd Arazın şair qəlbini yaralayır, onların hökmlər qarşısında qatlanmış dizlərini, əyilmiş bellərini düzəltmək istəyi ilə yazır bu şeiri və kişi vüqarı ilə təmiz, məğrur yaşamaq, şair-insan ömrünün ən qiymətli tarixi və əzəli səhifələridir, - deyilir bu şeirdə...

"Söz babalarına" xas mənəvi keyfiyyətləri, prinsipliliyi və vüqarı qorumağı və inkişaf etdirməyi umur qələmdaşlardan Məmməd Araz və sənətkar şəxsiyyətinin bütövlüyünü də bunda görür, yazıda-pozuda bir cür, həyatda, məişətdə başqa cür olan "qələm tutanları" mənəvi bütövlüyə çağırır... Əslində, yaradıcı şəxsiyyət yaradıcılığındakı iddiyaya uyğun bir şəxsiyyət olmalıdır...

O, öz fikrini demək üçün "Səməd Vurğunla söhbət"dən ədəbi priyom kimi istifadə etmişdir. Söhbət mahiyyət etibarilə Səməd Vurğundan getmir. Şair xəbəsləri, paxılları, dili ilə üreyi bir olmayan, dırnaqarası "vəfalı dostları", cəsarətsizliyi, hərarətsizliyi, Səməd Vurğunu bədxah niyyətlə "silkələmək" təşəbbüsündə olanları tənqid etmişdir. Səməd Vurğun olmasın, qeyrisi olsun, şair, ümumiyyətlə, ədəbi mühitdə müşahidə etdiyi haqsızlığa qarşı çıxır. Xəbəsləri, paxılları, öz şöhrəti üçün başqalarını ləkələməyə çalışanları tənqid etmək lazımdır ki, bu hal davam etməsin, ədəbi mühitdə daha sağlam, daha mehriban münasibətlər yaransın. Xəbəslər bilsinlər ki, onların haqsızlığı çoxlarının etirazına səbəb olur və unudulmur...

Bu şeirin üzərində ona görə belə dayandığı ki, şeir vaxtilə ədəbi mühitdə də mübahisə və müzakirə doğurmuşdu... Beləliklə, Məmməd Araz lirikası ardıcıl bir şəkildə dövrün yaradıcı pafosunu, fəlsəfi axtarışlarını əks etdirdiyindən üreklərə asanlıqla yol tapır, öz hərarəti ilə qəlbləri isindirir, orada özünə yuva salır. "

Mənə elə gəlir ki, bu ilin ortalarında Səməd Vurğun şəxsiyyəti və irsi ilə bağlı baş verən insidentə böyük Məmməd Araz ən tutarlı cavabını vermiş, mən də bunu görüb 20 il bundan qabaq təqdir etmişəm...